

پنجشنبه — ۸ کانون ثانی ۱۳۲۴

محرط

MOUHIT

Illustration Hebdomadaire

مؤسسی: فائز صبری، عبیدہ اسد

مدیر و سر تحریر:

فائز صبری

ادارہ خانہ سی:

یکی پوسٹ خانہ آرقہ سندھ اسکے ضابطہ سواقانده
۲ نومردی دائرہ مخصوصہ در:

شرائط اشترا:

درسمادندہ سنہ لکی ۱۰۸، آلی آلی
۴۵ غروشد

آبونه بدلی روجه پیشین استینا اولنور

نسخہ سی: ۲ غروش

معاونین تحریر سی:

ملکتنزک فوجودرلایہ الفقار ایضدی مشاہیر
محرریندن مریدر

شرائط اشترا:

ولایتادہ سنہ لکی ۱۲۰، آلی آلی ۶۰
غروشد در ممالک اجنبیه ایچون سنہ لک ۲۶،
آلی آلی ۱۴ فرائق در.

Directeur et rédacteur en chef:
FAIK SABRI BEY

Bureaux: Rue Eski Zaptié, près
la nouvelle poste No. 2
CONSTANTINOPLE

Prix: 2 Piastres

جلد: ۱

نومرو: ۱۱

مسینادہ آفت — حرکت ارضدن صوکرہ (قاوور) سواقانک منظرہ سی

La rue Cavour, à Messine après le tremblement de terre

اوت، محررله خلق اره‌سنده بژده بوکون بوراده‌کی قدر غیر قابل قیاس بفرق عظیم بولان برده تأسس و تکمل ایچون تقدیر عامه‌یهمقتر اولان تماشانک‌چوق زمان برحیات حقیقه‌ی مدن محروم قاله‌جغنی ادما اتمک یا کیش اولماز ظن ایدرم و بو ظن ایله ترقی و تمدنیز نامه دلخون اولدیغی اعتراف ایدرم.

بو یوک آله، ۱۴ کانون اول ۱۳۲۴

محمد رؤف

مسینا حرکت ارشدنه — جبهه‌سی تمایله ییتلش بر بنا
Messine après Catastrophe

تاریخ و فلسفه تاریخ حقیقه

— دارالفنون طلیه عترمه‌سته —

— مایعد —

بزه اداره امورده رهنای ایدیه‌یله‌جک بر مرک حکمت، تبدلات احواله رهنماً دائماً ثابت بر حقیقت استخراج ایدیه‌یایرسه‌ک او وقتده فلسفه تاریخه کیشمش اولور. سوسیولوجیا علته کلنجه: بر جسم عضوی کی تاق ایتدیکی جمیت بشریه‌ک احوال فیزیولوجیاسی تبع ایدرم و قانونلری استخراج ایلر. مادام‌که تاریخ آنجاق بو شرطلر برعل جینی حائر اوله‌یایلم، او حالده موضوع بحث ایدندیکی حادثات آراسته‌نده علاقه سببیت آراسته تدقیقانه کیشیه‌جکدر.

ذاتاً هر نه درلو اولورسه اولسون، هر شبهه علیه قاعده مشترکه بودر. حادثات، بربری ولی ایدره‌ک بلا فاصله دوام ایلدیکی ایچون حالاً جریان

اویونلر یازمق لازم کلیر؛ فقط بو او قدر قولای بر موفقیتدرکه، روح جدی صنعته مالک اولانلر یو عادی موفقیته تنزل اتمزلر؛ و بویه اویونلرک قولایلی بو کون مختلف الا سامی و کثیر العدد مؤلفلر و محررلر طرفندن نشر ویا عرض ایدیلن فاجعمر و مضحک‌لرک توالیسته نظراً هنوز جدی بر ادبی تماشانک میدان تجربیه قونولاماش اولسیله ثابتدر؛ هراله قلم آلان، براق سطر قارالامسی بجرن ذات «برده آجلده‌قده، برنجی مجلس برده‌ایتر» کی سوزلرک علاوه‌سیله تیاترو یازمش اولق زعمنه دوشدکلی بوزمانده، حقیقی صنعتکارلر تردد و مشکلات ایچنده چرنقده‌درلر...

ایتمش ایکن، الک مترقیزی فقیر دلیقانی ودمیر-خانه مدیری کی براق حسی اویونلری تقدیر ایدیه‌جک بر قدرت روحیه‌ده بولان خلق اره‌سنده، اشلاف و مقارنت اولق محال مرتبه-سنده مشکل بر ایشدر...

معلومدرکه، اثر بر میل روحی منسون وقانع ایتک ایچون یازیلر؛ وهیچ بر حقیقی صنعتکار یوقدرکه، غزله‌ره سپارشله مقاله یازان محررلر کی، قارئلرک ایستیه‌جکی بیلسه بیله، یالکر اولره بکندرمک ایچون، کندی ذوق ادبته و میل روحته مخالف بر اثر یازمغه راضی اولسون، بودرکه ی سقوط ایسون.

بونک ایچوندکرکه، بو کون، اوروپاده مظهر موفقیت اولان سوک آثار تماشانیه عیارنده بر اثر یازمغه‌جک اقتداری اولان بر محررک آرتق خاییده عد ایدیلن زمینلرده‌اصلورده اویونلر یازمسی نه قدر محال ایسه، بویه بر محررک بکنه‌رک یازمغه جی بر اویونکده تماشا حقیقه فکر صحیحه و تجربیه مالک اولیان بو خلق طرفندن تقدیری او قدر بعید الاحتمالدر... حالبوکه بر اثر ادبی مظهر تقدیر و قبول اولماسه بیله، بر اویونک سقوطک موجب اولمجه هزیمته اصلاً بکزمه؛ بر کره بر اویونک نائل موفقیت اولمایشی یالکر محرر ایچون دکل، اویونی اریسمانی قبول ایتش اولان تیاترو قومبانیه‌سی ایچونده بو یوک برزایندر؛ چونکه بر چوق مصارف اختیار ایدیه‌رک وایلرجه چالشه‌رق میدانه کتیرلش اولان بر اویون بر ایکی کره، اوده یاری طولش بر خلق ایله اوینانیسه موجب اولمجه زیاندن دولانی تکرار بر ده‌ا اوینانته جسارت ایدیه‌مز؛ و اوج مؤلف بویه بربری پشی صره منفعت یرینه ضرری موجب اوله‌رق بر قومبانیه بار اولورسه، قومبانیه‌ک اغلاسی محققدر.

بونک ایچون، شرائط حاضرده دائره‌سند، و حال حاضرده، موجود اولان عدم انتظامک دوام ایدیه‌جکی، وجدی ولایق تقدیر یکی، اترک موفقیتله عرض وارانله اولونه‌ییمه‌جغنی ظن ایدرم.

اوت، بو کون، معلوم اولان بر احتیاجه کوره، وطنپورانه، وایینه بش اون «باشاسون حریت، محو اولسون استبداد؛» طولدیرلش

آه چونکه، بو محررچکلر بر اثر تماشانک فصل ایخه و بر معنا بر مجموعه صنعت اولدیفته شبه اتمه‌بورلر؛ هر اثر، نه اوزون اوزون تبدیلر و تجربه‌لرله، تصورلر و قرارلرله، و رجوعلرله، و تبدیللرله یازمسی لازم کلن، بر ختمه‌ک بر تک سوزی ایچون بیله فصل بو یوک بر استعدادک دلالتیه و بو یوک بر وقوفک محصولی اولق اوزره، نه اوزون اوزون ترددلرلر و تکرارلرلرلر سوکره قرار ویرلمک لازم کلن مشکل و عاداتاً محال بر صنعت رقیقه اولدیغی بیلمیورلر؛ و چو جوقه براملا کارلقله، قاره‌لامه بازار کی، بر سوری لاف ایله تسویه سخائف ایدره‌ک همان دستکاه طبعه و یاخود موقع تماشایه عرضه شتاب ایدیورلر...

صیحاتی مدد صوتی قویورلیک منقطع اولان فو-
رانی پک کوزل اثبات ایدر. او قدرکه ارتق-
مرکز ارضه کیدوبده غایزدرک منبئی رأی العین کورمه
حاجت برافاز. حادثات طبیعیده بویه تجربه لایله
بیایری؛ دییه بر سؤال وارد خاطر اولور. یونا
جواب دیه بیلیرکه قوانین، موضوعه تأسیس اولوندی
زمانلرده اوقانونلرک آیری آیری صنوف بشریه
حقته اخلافه سیاسی، نرّه حاصل ایدمکی
تأثیری قید وضبط اتمک هان بر تجربه بیدلدر.
مثلا بوگون قوانین مدنیسی انبیایات واحواله کوره
ایکیده برده دیکش مملکتده سنوده بر فاج بیک
ماده قانونیه تبدلات واسلاحاته اوغرا بور. ویاخود
بوگون بوتون فسخ و افلا ایدلرک برینه ده موافق
اولانلری وضع ایدیلور. لکن فن تاریخک اک مهم
یاردیجیلرندری اولان ایستاتستیک ضبط ایدتیکی
قیدوات ایلک کستریورکه همراده قانونیه تک تطبیقات
فعلیه سنوده بعض صنوف اهالیلک کرک اخلاق، کرک
ثروتیه من چیه بر تأثیری محققدر. ایشته بوده
وقوعات اجنبیهده تجربه حیثیتی حارّ بر طاقم
تحقیقاتدر. فرضا بر دولته اصول حایه قیول
وترویج ایتسی ائی بیلورکه قاربه طورلرک منعته
خادم اولقله رابرعلی العموم فیا تک بوکله سنی وطور
لایسلیه اهالی تک مخصوصا که اهالی آراسنده ده
نیاج اولان عله ک مضرعی موجب اولور. و عمله
الدینی احرنه اسکسیکی کچینه به بکشدن باضروره
قارشا تورلر علینده قایقتهرق، او قطعاً حل اولو-
نه مایان اجرت ومدت سی مسئله سی تک بیک باشدن
نمده سبب اوله بیلیر؛ و احوال که و بهجان بوقدر
خفیه کچزده بر اختلالی دعوت ایدمک نتیجهده
تعطیل اشغاله قدر واریر. و بو مناسبتله او مملکت
محصولات صنایعیسی میلیونلرجه ضرر کورور و قاربه
دخی اصول چایه دن امید ایدتیکی فضله منته بدل
بر بویوک زیان ایله اوطورور.

ایده میز. پونده عجزمر وارددر. وقوعات بشریه دیه
طوغرون طوغریه تجربه آئینه آله میز. فرضا
مال مختلفه تک اسباب انقراضی تمین ششنده تدقیقاته
کیریشوبده بر قومک بعض شرائطک مختصه مضحل
اولوب اوله میجفی ویاخود محارباتک او قوم اخلافه
ای کونو نه کی تأثیری اوله جفی تجربه قایقته
ماز. ایشته بوکی علومه رزم اسی حکما سن «علوم
نظریه» دیشلر. چونکه بوکی خصوصانده الکر
حادثاتی مشاهده و مشاهدات اوزرنه اعمال فکر
و نظر ایله اکتفا ایلیمک ضروریدر. ارادت بشرک
بوندن ایلورینه کیده میجکی محققدر. ارادتمزله
تعدیل ایدمک بیکز حادثاتی موضوع بحث ایدین
علومک جمله سنیده علوم علیه نامیه آیریشلر. حال
بوک بوگون نظریات و عملیات تمیزلری تک بر آر
منابع فرقلری وارددر. و زمانورده بویه ساحه
تجربه کیده میجکز حادثاتی عین طریق اتقایی
یه تجربه اوزرنه بناء تبع اتمک یولی وارددر.
بوندهده قاعده اول اصرده عین حادثاتک تکرر
وقوعی ممکن اولدینی قدر شروط جامه سیله ضبط
وقید اتمکدر. اوندن صوکره هر دفة وقوعی
تجربه بویه وسيله تدایدلرک اونی هان اوزمان و مکانه
اسباب وشروطیله تبع ایدوبه نتیجه تنیده بر قانون
ثابت کشف اتمک صورتیه استفاده اتمکدرکه تاریخک
بالخاصه یا بیهلجکی تجربه، طوته ییلجکی یول بودر.
برده کوچوک مقیاسده تجارب متشابهه یا یهرق،
ساحه تجربه مزمه داخل اوله میان حادثاتی حق
و حقیقه ده یاقین بر صورتده آکلامق ممکندر.
مثلا حکمت طبیعیده Plateau تک مشهور اولان
تجربیه سی جمله ششیده اجمام متجاورده کتّه
صرکیده نه یئی؛ بالذات ششک ماده سندن فصل
آیریلوب تشکیل ایدتیکی و زحل ییلدیزده کوردیکز
تمتد حلقه لک هیئت حاضر سی پک معقول بر صورتده
تشریفه الیریشلیدر. کذلک پروذور (تیلندول) ک
غایزدر تجربه سی ایچین تصور ایدتیکی (بودر) بو

ایدن وقوعات سببیت علاقه سیله ماقبله یعنی دونکی
وقوعات مربوط بوندینی کی نتیجه مزمه قالمیه.
چشندن ناشیده مابعدیه یعنی یاری ظهوره کلچک
حادثات مربوطدر. بوراده فی بر سیاق نظر ناصیل
اولور؛ قبیله آکلاشیله بیهلجک ایچین مثال اولورق
بر آر تعلیلات و پریم؛ انسانلر اول اصرده محاط
بولنقلری حادثاتی طویلدر. واک اول زمان و مکان
اعتبارله تمین و تشخیص ایدمکدر. اوندن صوکره
حادثات مبتلا تک دورا؛ وقوعی مشاهده ایدمکدر.
و بالطح ایل اول ذهنه بو خصوصده لایح اوله جق
فکره حادثات متشابهه تک بویه دورا؛ وقوعنده زمان
و مکانک علاقه سی دوشونمکدر. فضله تعلیلاتدن
صرف نظر ایدمک، یزه فصول اربعمی بو دورلو
مشاهده ایشتر و علی الدور فصولک تماقبدن زمان
ایلک مکالمک ایل اول علاقه سی دوشونمکدر. حالا
عوام ناس کندی صنعت و معیشتری عالنده بویه
مشاهده ایدمکدر.

مثلا؛ بر بالقی طوته حق آک هر سنه معین
زمانلرده وقت مناسبی بویه کشف ایدمک بیلشدر
و تدارکاتی اوکا کوره یایتمشدر. تحقیقات هنوز بو
درجه سنه مشاهده ریز. و مشاهده و برخی شرط
یا کلامق، یعنی حادثاتی اولدینی کی قبیله کورمکدر.
بو قدری حیواننده بیه موجود اولدینه نظر آ پک
طبیعیدر. و مشاهداتک بو درجه سی بر حیثیت
علیه فی حارّ اوله ماز.

تجارب نامعدوده ایله تحقیق ایدمکدرکه انسانلر؛
مشاهداتلرینده اوتدین بری یایتمشدر. خصوصاً
حادثاتک جمله سنیده بیکظرده محسوس و بسیط اوله
مدعی ایچین اوله قاریشیق حادثاتی بر نظر سالم ایله
مشاهده اتمک ده ممکن اوله مامش. وقوعاتک برقیسی
پک قاریشیق اولدینی ایچین، بر قسیده حواسنرک
ساحه سندن خارج بولوندینی ایچین مشاهده ایدمک
مهممدر. ایشته اوندن طولا ییدرکه مشاهداتی تجربه
اکال ایدر و ایدمک بیلشدر.

تجربه تک اک قایا صورتی عین چشندن اولان
حادثاتی مکرراً مشاهده ایدمک بیلکدر. مثلاً؛ غایت
بولطولی و بیلدیرملی بر هوا تک علی الاکثر یاغور
ویاخود قار و طولو کتیردیکچی انسانلر پک اسکیدن
بری مشاهدات مکررله مینه بیلیرلری. فقط
تجربه تک دهه مکمل بر صورتی وارکه اوده بعض
ترتیبات متقدمه ایله ذهن بیکشک بر وضع مخصوص
الهرق طبیعی استطاق ایتمیدر. کورولور که بو
مناسبتله تجربه فعلنده ارادت ذهنیه تک کایا مدتی
وارددر. ایشته تجربه بو شرطلرله یا بیایره آتجاق
فی اوله بیلیر. مثلاً برچوق دلت وارددرکه طوغریدن
طوغریه طبیعیده مشهود اوله ماز. و آتجاق ترتیبات
مخصوصه ایله ایقاع و اظهار ایدمک بیلیر. بوگون صنعت
بشریه بو قیدلندر. لکن بعض حادثاتده وارددرکه
اونی تجربه اتمک؛ قدرت بشرک خارجنده دور. مثلاً
یز انسانلر؛ علم هیأته — عادی مناسبتله — بر
تجربه یا ماز؛ چونکه اجمام مساویاتک وضعیات
متقابل و نسبی سنی دکشیرمه یز؛ هر کتیرلری تعدیل

— مابعدی وار —
ادرنه معیوی
رضا توفیق

تفتایشه — باکوره بالاخانه جماعت مسلمة مکنتی — مبنی صنف و هیئت امتحانیه
Un examen à l'Ecole Musulman à Bakou (Caucassie)